

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Kos LXXX. — Izdan in razposlan 15. dne junija 1916.

Vsebina: Št. 176. Cesarski ukaz, s katerim se uravnava promet z žitom, moko in sočivjem.

176.

Cesarski ukaz z dne 11. junija 1916. l.,

s katerim se uravnava promet z žitom, moko in sočivjem.

Na podstavi § 14 državnega osnovnega zakona o državnem zastopstvu z dne 21. decembra 1867. l. (drž. zak. št. 141) zaukazujem tako:

Zasega.

§ 1.

Žito in sočivje avstrijskega pridelka leta 1916. je od časa, ko se loči od žitnega polja, zaseženo v prid državi.

Zaloge žita, iz njega dobljenih mlinskih izdelkov in sočivja, kar jih je še, ko dobi moč ta cesarski ukaz, ostanejo tudi nadalje zasežene, kolikor so zasežene po doslej veljajočih določilih.

Za žito v zmislu tega cesarskega ukaza veljajo: pšenica, pira, rž, napoliea, ječmen, ajda, oves, proso, koruza vsake vrste (tudi koruzni storži), nadalje mešanica vsake vrste.

Za sočivje v zmislu tega cesarskega ukaza veljajo: grah, fižol, leča in grašica.

Koruza in sočivje, ki se porabita za zeleno prikuho, sta izvzeta od zasege.

Posestniki zaseženih reči so dolžni skrbeti, da se te reči ohranijo.

§ 2.

Zasega ima učinek, da se zasežene reči (§ 1) ne smejo niti podelovati, porabljati, pokladati, niti prostovoljno ali prisilno otujevati, ako niso v tem cesarskem ukazu ali s posebnimi predpisi ukrenjeni drugi zaukazi.

Pravna opravila, ki greše zoper to prepoved, so nična.

§ 3.

Kljub zasegi smejo:

1. Podjetniki kmetijskih obratov:

- a) za preživljanje pripadnikov svojega gospodarstva (gospodinstva), všteti tiste upravičence do preživitka, delavce in nameščence, ki jim gre prosta hrana, mlinski izdelki ali krušno žito za preživitev ali mezdo, porabljati zaseženo žito lastnega pridelka v množini, določeni po uravnavi porabljanja;
- b) porabljati za setev potrebne množine žita, kojih najvišjo izmero določi oblastvo;

c) porabljati od zaseženega sočivja lastnega pridelka delež, ki ga je določilo politično deželno oblastvo, za namene, omenjene pod a in b;

d) pokladati ječmen, oves, proso, koruzo, grašico, mešanico in pri mlačvi odpadajoče, za mletje ne sposobno žito v množini, ki se določi s posebnimi predpisi (§ 2);

2. mlini mleti žito, ki so jim ga izročili kmetijski samopreskrbljevalci, da ga semeljejo (št. 1, lit. a), po natančnejših določilih, ki jih izdadó politična deželna oblastva.

§ 4.

Obče zaukaze o porabljanju zaseženih reči ukrene minister za notranje stvari v porazumu z udeleženi ministri. Pri tem se poslužuje za izvrševanje gospodarstva z njimi vojnega prometnega zavoda za žito.

Porabljanje žita in mlinskih izdelkov (otrobov i. e. r.) za namene krmljenja ter porabljanje semenja uravna poljedelski minister v porazumu z udeleženi ministri.

§ 5.

Za prevzemanje zaseženih reči je določen vojni prometni zavod za žito, ki sestojaj iz opravilne skupine uprave in skupine trgovske službe. Natančnejša določila o tem ukrene minister za notranje stvari v ustavu.

Posestnik zaseženih reči je dolžen te reči, kolikor naj mu ne ostanejo po tem cesarskem ukazu ali po posebnih predpisih, izdanih na njegovi podstavi, ponuditi vojnemu prometnemu zavodu za žito ali prejemnikom njegovega ukazila in jih prodati za določeno prevzemno ceno.

Vojni prometni zavod za žito je dolžen kupovati zasežene stvari (§ 1), ki se mu ponudijo v nakup,

Ceno je plačati v gotovini, kadar se odvzame blago. Ako se blago ne odvzame takoj, kadar se sklene kup, je treba ob sklepu kupu dati plačilo na račun do višine 50 odstotkov kupnine in ostanek plačati, kakor se dalje odjema blago.

Prevzemne cene določi minister za notranje stvari v porazumu s poljedelskim ministrom, trgovskim ministrom in finančnim ministrom.

§ 6.

Za prevzemanje zaseženih reči mora politično deželno oblastvo izdati natančnejša določila. Zlasti more odrediti, da morajo v določenem ozemlju vsi ali več podjetnikov kmetijskih obratov skupno izročiti določne najmanjše množine (kontingente) posameznih žitnih vrst (§ 1) v ustanovljenih dobah.

§ 7.

Učinek zasege se konča:

1. z dopustno porabo ali otujitvijo (§§ 2—5),
2. s prisilnim odvzetjem (§ 24),
3. z zapadom (§ 13).

Popisovanje zalog.

§ 8.

Minister za notranje stvari more vsakčes za vsa ali posamezna upravna ozemlja zaukazati popisovanje zalog žita, mlinskih izdelkov in sočivja.

Kdor ima te stvari v hrambi, je ob popisovanju dolžen zglasti jih za to določenega dne in v ustanovljenem roku oblastvu, v čigar okraju so zaloge.

Zaloge, ki so določenega dne na prevozu, mora prejemnik zglasti v treh dneh po prejemu.

Zaloge, ki so v posesti vojaške uprave, so izvzete od dolžnosti zglastve.

§ 9.

Zaloge se popisujejo po občinah z uradnimi zglasilnimi listi, ki jih mora izpolniti ali zglasti zavezana oseba ali po njenih navedbah zaupnik, ki ga je postavilo oblastvo. Oblastvo določi, oziraje se na krajevne razmere, kateri postopek se mora uporabljati v posameznih občinah ali delih občin.

Izpolnjene zglasilne liste je predložiti oblastvu ali jih oddati organu, kateremu je poverjeno sprejemanje.

§ 10.

Oblastvo se mora pripravno prepričati, da so zglasilni listi v redu izpolnjeni in tam podane

navedbe pravilne. Ako se pokažejo pomisleki zoper pravilnost ali popolnost v zglasilnih listih obseženih podatkov in ako se ti pomisleki ne morejo drugače zanesljivo odpraviti, more oblastvo vsakčas v dotičnih občinah zaukazati novo popisovanje zalog.

O zalogah, kar jih je, sestavi oblastvo za vsako občino občinski pregled in iz občinskih pregledov okrajni pregled. Sestava občinskega pregleda se lahko prepusti tudi občini.

§ 11.

Vsakdo je dolžen na poziv oblastva prevzeti službo zaupnika in sodelovati ob popisovanju zalog, popreskušanju in izdelovanju. Pri osebah, ki so v javni službi, je za to sodelovanje treba pritrditve njihovega službenega oblastva.

Zaupniki morajo ravnati brez ozira na osebo in po najboljši vednosti in vesti, ohraniti tajno zasebne razmere ali opravilne tajnosti posestnikov zalog, za katere so zvedeli, in, ako niso javni uradniki, obljubiti izpolnjevanje teh dolžnosti.

Služba zaupnika je častna služba.

Le iz važnih razlogov se more kdo odvezati, da se ne postavi za zaupnika.

§ 12.

Oblastvo ima pravico v obratnih prostorih, prostorih za zaloge in drugih prostorih izvrševati vsakčas ogled po osebah, katerim to naroči, in vpogledavati gospodarske in opravilne zapiske.

Tistim, katerim naroči oblastvo, je dovoljevati vstop v te prostore in na zahtevanje je dajati vsa potrebna pojasnila.

Izdelovalci in vsi obrati, ki podelujejo žito, mlinske izdelke in sočivje, nadalje kupčevalci, skladovnice in prometna podjetja imajo zlasti dolžnost za preskušanje podanih zgasil dajati oblastvu na poziv potrebna pojasnila in izkaze o zalogah in dobavah.

§ 13.

Oblastvo mora proglasiti, da so zglasitvi vezane zaloge, ki se ne zglasé, zapale v prid

državi. Samo v posebnega ozira vrednih primerih more minister za notranje stvari to izpregledati.

Zapale zaloge mora država porabiti za preskrbo prebivalstva.

§ 14.

Da se omogoči tekoč pregled, kolike so zaloge žita in sočivja, more politično deželno oblastvo prisiliti podjetnike kmetijskih obratov, da dajejo pojasnila o svojih površinah za žetev in da pišejo zabeleške o uspehih žetve in mlačve ter da opravljajo poskusne mlačve.

Uravnava porabljanja.

§ 15.

Minister za notranje stvari določi, po katerih načelih je zaloge, ki so na razpolaganje, izročiti v porabo. V porazumu s poljedelskim ministrom, trgovskim ministrom in finančnim ministrom določi na podstavi trgovskega preračuna stroškov, ki jih je zalagati, tudi prodajne cene vojnega prometnega zavoda za žito.

§ 16.

Odredbe, ki so potrebne za uravnava porabljanja v deželi, ukrene politično deželno oblastvo. Oskrbuje ta opravila se lahko deželno oblastvo poslužuje pridanega sveta, ki ga sestavi.

§ 17.

Natančnejše odredbe, ki so potrebne za uravnava porabljanja v posameznih občinah, se lahko prepusté oblastvu ali za občinski okoliš občini. Ta opravila oskrbuje občina v prenesenem delokrogu.

§ 18.

Oskrbuje ta opravila se lahko oblastvo poslužuje stalnega pridanega sveta ali izvedencev.

Ako se izroči uravnava porabljanja občini, more občinsko zastopstvo oskrbovati s tem združena opravila po posebnem aprovizacijskem odboru.

Na ude pridanega sveta ali aprovizacijskega odbora ter na izvedence se uporabljajo določila § 11.

Ako občina ne more izpolnjevati svojih nalog ob uravnavi porabljanja, ji more oblastvo vsakčes odtegniti oskrbovanje teh opravil.

§ 19.

Politično deželno oblastvo in z njegovim pooblastilom oblastvo ali občina, kateri se je izročila uravnava porabljanja, mora določiti prodajno ceno za promet na drobno in more nadalje

1. uravnati oddajanje kruha in mlinskih izdelkov v določenih količinah in oddajališčih, ob določenih urah, proti izkazu ali kako drugače,

2. zaukazati izdelovanje enotnega kruha in

3. uravnati izdelovanje in razpečavanje kruha in peciva v okviru obstoječih občin določil.

Mlačva, skladanje in semlevanje.

§ 20.

Posestnik žita je dolžen opraviti mlačvo (oluščiti koruzo).

Oblastvo more za to določiti rok in po brezuspešnem poteku tega roka na posestnikove stroške in njegovo nevarnost dati izmlatiti žito in v ta namen zahtevati njegove gospodarske prostore in pomočke njegovega obrata.

Slama postane prosta zasege, ko se je žito izmlatilo.

§ 21.

Na oblastveni poziv so mlini dolžni žito hraniti in ga semlevati.

Skladarino in meljarino lahko določi oblastvo.

§ 22.

Osebe, ki imajo naročilo vojnega prometnega zavoda za žito, naj kupijo zasežene reči, smejo s kupljenimi rečmi dalje razpolagati le po naročilih, ki jim jih je dal vojni prometni zavod za žito.

Pravtako so mlini, ki prevzamejo žito od vojnega prometnega zavoda za žito ali od oseb, ki imajo naročilo tega zavoda, dolžni razpolagati

s tem žitom in iz njega dobljenimi mlinskimi izdelki le po ukazilih vojnega prometnega zavoda za žito, ako se ne določi kaj drugega s posebnimi zaukazi.

Oblastvo more siliti mline, da pišejo knjige zabeležnice za kontrolo o semlevanju in oddajanju mlinskih izdelkov in da dajejo tekoče izkaze o stanju zaloge.

Politično deželno oblastvo lahko predpiše vzorec takih knjig zabeležnic in izkazov.

§ 23.

Oblastvo more zahtevati skladiške prostore za hrambo žita in mlinskih izdelkov in sušilne naprave za ravnanje z žitom za odškodnino, ki jo določi.

Posestniki mlinov, skladiških prostorov ali sušilnih naprav so dolžni osebam, ki imajo naročilo oblastva, vsakčes dovoliti vstop v obratne prostore in njih ogled ter dajati potrebna pojasnila.

Prisilne naredbe.

§ 24.

Ako se posestnik brani prodati svoje zasežene zaloge žita, mlinskih izdelkov ali sočivja vojnemu prometnemu zavodu za žito (§ 5) ali ako posestnik ni pravočasno zadostil svoji dolžnosti izročiti predpisani kontingent (§ 6) ali ako ni znana oseba ali bivališče tistega, ki ima pravico razpolagati z zalogo, naj oblastvo razsodi o dolžnosti oddati zaloge in, ako je treba, odredi, da se prisilno odvzamejo.

Razsodba ima moč zoper vsakega, ki mu gredó pravice do zalog.

§ 25.

Ako se zaloge siloma odvzamejo, je odbiti 10 odstotkov od prevzemne cene (§ 5). Ta odbitek cene velja tudi za tisto blago, ki se ni pravočasno izročilo na oblastveno predpisane kontingente.

Ako posestnik ali njegovo bivališče ni znano ali ako naj služi cena za to, da se poravnajo zahteve tretjih oseb iz stvarnih pravic, je ceno položiti na sodišču.

Obča določila.**§ 26.**

Posesnik zalog žita, mlinskih izdelkov in sočivja jih mora hraniti tudi po prodaji brezplačno in skrbeti za njih ohranitev dotlej, da se od-
vzamejo.

§ 27.

Železnice ali parnopolstvena podjetja smejo sprejemati pošiljatve žita, mlinskih izdelkov in sočivja le tedaj v prevoz, ako je voznim listinam za vsako pošiljatev priloženo prevozno potrdilo.

Ako se je sprejela pošiljatev v prevoz brez prevoznega potrdila, mora namembna postaja ali vmesna postaja, ki zasledi ta nedostatek, to naznaniti vojnemu prometnemu zavodu za žito. Vojni prometni zavod za žito mora ukreniti o izročitvi pošiljatve. Ako se ne odredi nič v treh dneh po prejemu naznanila, se sme pošiljatev izročiti adresatu, ki je oznamenjen v voznem listu.

Izdajati prevozna potrdila ima pravico tako oblastvo kakor tudi vojni prometni zavod za žito. Natančnejša določila o ravnanju, ki se ga je držati pri tem, izda politično deželno oblastvo. Vzorec potrdila določi minister za notranje stvari.

Pošiljatve vojaške uprave ne potrebujejo prevoznega potrdila.

§ 28.

Kakor pomožni organi za izvrševanje posameznih nalog, ki nastanejo oblastvu iz tega cesarskega ukaza, se morejo postaviti posebni organi (okrajni nadzorniki za žito).

Okrajne nadzornike za žito imenuje in odstavlja politično deželno oblastvo v porazumu z vojnim prometnim zavodom za žito na predlog oblastva.

Nastavljajo se praviloma s pogodbo; njihovo plačo in druge službene izdatke, ki so združeni z njih porabljanjem, plačuje vojni prometni zavod za žito.

Okrajni nadzornik za žito mora, preden nastopi svojo službo, pri oblastvu obljubiti vestno in nepristransko izpolnjevanje izročenih mu dolžnosti. V izvrševanju svojih oblasti ima mesto javnega uradnika; dolžen je molčati o zasebnih razmerah

ali opravičnih tajnostih, za katere zve izvršuje svojo službo.

Občine so dolžne sodelovati v izvrševanju tega cesarskega ukaza.

§ 29.

Z „oblastvom“ brez natančnejšega označeni se umeva v tem cesarskem ukazu cesarsko politično okrajno oblastvo, v občinah s svojim ustavom pa občinsko oblastvo, ako politično deželno oblastvo ne vzame opravil, ki gredo oblastvu, docela ali deloma nase ali jih ne izroči drugemu uradnemu mestu.

§ 30.

Zoper odločbe in odredbe, ukrenjene na podstavi sprednjih določil, ni dopusten priziv. Uradoma popreskušati te odločbe in odredbe je pridržano predpostavljene političnemu oblastvu in ministru za notranje stvari.

§ 31.

Ako primeri sile nujno zahtevajo neodloživo izjemno odredbo, da se preskrbi prebivalstvo z mlinskimi izdelki, mora politično okrajno oblastvo ali politično deželno oblastvo ukreniti take odredbe in hkratu to naznaniti vojnemu prometnemu zavodu za žito.

Ako je treba, more tudi minister za notranje stvari ukreniti take zaukaze.

Kazenska določila.**§ 32.**

1. Kdor nalašč zataji oblastvu v njegovi posesti ali v njegovi hrambi nahajajoče se zaloge žita, iz njega dobljenih mlinskih izdelkov ali sočivja,

2. kdor nalašč poškoduje, uniči, spravi v stran ali neupravičeno podela, poklada ali otuji zasežene zaloge žita, iz njega dobljenih mlinskih izdelkov ali sočivja,

3. kdor nalašč pridobi take zasežene zaloge od koga, ki nima pravice jih otujevati,

4. kdor žito ali sočivje, ki se je pridobilo za semenje, nalašč odtegne tej porabi,

tega kaznuje sodišče zaradi prestopka z zaporom od enega tedna do šest mesecev. Poleg kazni na svobodi se lahko naloži denarna kazen do dvatisoč kron.

5. Kdor se zakrivi navedenih dejanj na zalogah, kojih vrednost presega petsto kron, se kaznuje zaradi pregreška s hudim zaporom od enega mesca do enega leta. Poleg kazni na svobodi se lahko naloži denarna kazen do dvajset tisoč kron.

§ 33.

1. Kdor ne poda v določenem roku podatkov, ki se zahtevajo od njega ob popisovanju zalog, kdor se brani odgovarjati na vprašanja, ki se mu stavijo, ali odgovarja nanja nepravilno,

2. kdor zabrani osebam, ki imajo naročilo oblastva, vstop v svoje obratne prostore, prostore za zaloge ali druge prostore, vpogled v svoje gospodarske in opravilne zapiske ali se brani dati pojasnila ali dá nepravilna pojasnila,

tega kaznuje sodišče zaradi prestopka z zaporom od treh dni do treh mesecev ali z denarno kaznijo od dvajset kron do dvatisoč kron. Poleg kazni na svobodi se lahko naloži denarna kazen do dvatisoč kron.

Sodišče lahko izda v teh kazenskih primerih kazenske odredbe (§ 460 k. p. r.), ako spozna, da je odrediti k večjemu en teden zavora ali sto kron denarne kazni.

§ 34.

1. Kdor se brez osnovanega razloga brani prevzeti službo zaupnika, izvedenca ali uda pridane svetla ali aprovizacijskega odbora (§§ 11 in 18) ali nadaljevati tako službo,

2. kdor neupravičeno razodene zasebne razmere ali opravilne tajnosti posestnikov zalog, za katere je zvedel izvršuje eno teh služb,

3. kdor ima naročilo vojnega prometnega zavoda za žito, pa hudo krši ali zanemarljivo naložene mu dolžnosti,

tega kaznuje oblastvo (§ 29) z denarno kaznijo do pettisoč kron ali z zaporom do šest mesecev.

§ 35.

Vse druge prestopke cesarskega ukaza ali predpisov, izdanih na njegovi podstavi, kaznuje oblastvo (§ 29) z denarno kaznijo do dvatisoč kron ali z zaporom do treh mesecev, ob obtežljivih okoliščinah pa z denarno kaznijo do pettisoč kron ali z zaporom do šest mesecev.

§ 36.

Ako se kdo obsodi po §§ 32 in 35, se lahko razsodi tudi na izgubo obrtne pravice.

Oblasivo (§ 29) more podjetnike kmetijskih obratov, ako se obsodijo po § 32 ali zaradi prestopka predpisov o uravnavi porabljanja, ki ga je kaznovati po § 35, postaviti pod posebno nadzorstvo za to določenih zaupnikov in jim zlasti naložiti dolžnost, da jim na vsakočasno zahtevanje pokažejo svoje zaloge ter da jim dadó pojasnilo o njih porabi. Ti zaupniki so dolžni nedostatke, ki so jih opazili, vsakčas naznaniti oblastvu.

Po ponovnem kaznovanju zaradi katerega dejanja, navedenih v § 32, št. 2, ali zaradi prestopka predpisov o uravnavi porabljanja more politično deželno oblastvo podjetniku kmetijskega obrata odtegniti v § 3, št. 1, lit. a, pridržano pravico in odrediti, da se mu prisilno odvzamejo njegove zaloge krušnih plodov in mlinjskih izdelkov, ako so se po okoliščinah primera znatno oškodovali aprovizacijski interesi in ako se je bati, da se bo dalje upiral veljajočim predpisom.

O pritožbi, vloženi zoper to, odloči minister za notranje stvari v porazumu s poljedelskim ministrom.

§ 37.

Gledé prestopkov, spadajočih v področje političnih oblastev, se lahko po ministrstvenem ukazu z dne 1. marca 1915. l. (drž. zak. št. 49) izdadó kazenske odredbe brez prejšnjega postopanja.

Sklepna določila.

§ 38.

Vlada se pooblašča določila tega cesarskega ukaza z ukazom izpremeniti, dopolniti ali raztegniti na druge potrebnosti.

Vlada se nadalje pooblašča z ukazom razveljaviti ta cesarski ukaz docela ali deloma za vse ali le za posamezne upravne okolišče.

§ 39.

Ta cesarski ukaz dobi moč z dnem razglasitve in s tem izgubi svojo moč cesarski ukaz z dne 21. junija 1915. l. (drž. zak. št. 167).

Ministrstveni ukaz z dne 27. februarja 1915. l. (drž. zak. št. 47) o zavodu za promet z žitom ob času vojne ostane v moči.

Pravtako ostanejo, dokler se ne ukrene drugače, v veljavi:

ministrstveni ukazi:

z dne 26. marca 1915. l. (drž. zak. št. 75) o obči uravnavi porabljanja žita in mlinskih izdelkov;

z dne 11. maja 1915. l. (drž. zak. št. 116) o pokladanju ovsa;

z dne 21. julija 1915. l. (drž. zak. št. 203) o porabljanju žita in mlinskih izdelkov za krmljenje;

z dne 11. avgusta 1915. l. (drž. zak. št. 232) o ustanovitvi središča za krmila;

z dne 2. decembra 1915. l. (drž. zak. št. 355) o prevoznih potrdilih za krmila in

z dne 15. januarja 1916. l. (drž. zak. št. 15), s katerim se izpreminjajo določila o uravnavi porabljanja žita in mlinskih izdelkov.

V § 2 ministrstvenega ukaza z dne 12. maja 1916. l. (drž. zak. št. 139) obsežena prepoved se razširja na kupe in prodaje tuzemskega žita in tuzemskega sočivja v § 1 tega cesarskega ukaza oznamenjenih vrst za čas po 30. dnevu junija 1916. l. do nastopa zasege.

Naslednji predpisi izgube moč:

ministrstveni ukazi:

z dne 22. julija 1915. l. (drž. zak. št. 204) o prometu s semenjem;

z dne 23. julija 1915. l. (drž. zak. št. 206) o zagotovitvi preskrbovanja s sočivjem;

z dne 21. septembra 1915. l. (drž. zak. št. 275) o prevzemanju sočivja po vojnem prometnem zavodu za žito;

z dne 26. oktobra 1915. l. (drž. zak. št. 321), s katerim se izpreminja ministrstveni ukaz z dne 22. julija 1915. l. (drž. zak. št. 204) o prometu s semenjem;

z dne 30. oktobra 1915. l. (drž. zak. št. 326) o prometu s semenjem graha in fižola;

z dne 28. januarja 1916. l. (drž. zak. št. 25), s katerim se izpreminja ministrstveni ukaz z dne 30. oktobra 1915. l. (drž. zak. št. 326) o prometu s semenjem graha in fižola, ter

razglasa poljedelskega ministrstva:

z dne 23. julija 1915. l. (drž. zak. št. 207) o pogojih prometa s semenjem;

z dne 8. septembra 1915. l. (drž. zak. št. 266) o potrdilu za pripoznano semenje.

§ 40.

Izvršiti ga je poverjeno ministru za notranje stvari v porazumu z udeleženi ministri.

Na Dunaju, 11. dne junija 1916. l.

Franc Jožef s. r.

Stürgkh s. r.

Georgi s. r.

Forster s. r.

Trnka s. r.

Morawski s. r.

Hohenlohe s. r.

Hochenburger s. r.

Hussarek s. r.

Zenker s. r.

Leth s. r.

Spitzmüller s. r.

